

Hoofdstuk 3: “Zeventig weken zijn bepaald” – wanneer?

De verwachting van een messiaanse heilstijd van 500 jaar *voorafgaand* aan de wederkomst is gebaseerd op een voorzegging uit het boek Daniël: de profetie van de “zeventig weken” (Dan. 9:24-27). Men meent dat deze profetie nog niet is vervuld en men plaatst de vervulling ervan geheel in de toekomst¹⁰. Aangezien de profetie betrekking heeft op “zeventig zevens”, dat wil zeggen: zeventig sabbatsjaren inclusief de jaren die daartussen liggen¹¹, gaat men ervan uit dat het toekomstige Israëlitische wereldrijk ten minste 490 jaar zal duren. Waarschijnlijk nog 10 jaar langer omdat er na elke 49 jaar een jubeljaar moet worden meegeteld.

Dit gebruik van Daniël 9 roept echter vragen op. Geeft de Bijbeltekst aanleiding om de vervulling van de profetie van de zeventig weken in de toekomst te plaatsen? Wanneer beginnen de 70 weken (volgens de Bijbel)? En wanneer eindigen ze?

Wanneer de 70 weken begonnen

Op de vraag wanneer de zeventig weken zouden beginnen heeft de engel die met Daniël sprak een duidelijk antwoord gegeven. In de Statenvertaling luidt dit als volgt: “Weet dan, en versta: *van den uitgang des woords, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen... zijn...*” (Dan. 9:24-25).

Uit dit zinnetje blijkt dat de zeventig weken, die over Daniëls volk bestemd waren, zouden beginnen wanneer er een “woord” uitging dat het Joodse volk naar haar land mocht terugkeren en de stad Jeruzalem mocht gaan herbouwen. Elke Bijbellezer zal dit beamen. Maar wanneer was dat, of wanneer zal dat zijn? Op die vraag worden er uiteenlopende antwoorden gegeven:

1. Het bedoelde “woord” was het bevel van de Perzische koning Cyrus (zie b.v. 2 Kron. 36:22-23, Ezra 1:1-4, Ezra 5:13, Ezra 6:3-5, Jes. 44:28).
2. Het bedoelde “woord” was het bevel van een latere koning, die toestemming gaf dat niet alleen de tempel, maar ook de muur van Jeruzalem mocht worden herbouwd, de koning die in Ezra 6:14 en in het boek Nehemia wordt vermeld.
3. Het bedoelde “woord” was niet het bevel van een aardse machthebber, maar van de HEERE. Het zal uitgaan op een moment dat ook voor óns nog in de toekomst ligt. Wanneer het uitgaat, zal heel Israël naar het beloofde land terugkeren en niet alleen in

---

¹⁰ M.B.Hammond, een voorstander van deze visie, schrijft: “Alle 70 jaarweken van Daniël zijn nog steeds toekomstig en hebben betrekking op het premillennialistische Koninkrijk” (in: *De 70 weken van Daniël zijn nog toekomst*, Word of Truth Ministry [More Seed and Bread, message 272]).

¹¹ Vergelijk Dan.9:2, Jer. 25:11-14 en Jer. 29:10 met 2 Kron. 36:21 en Lev. 26:34-35.

nationaal maar ook in geestelijk opzicht worden hersteld, waarna het als “volk van koningen en priesters” de aarde zal gaan besturen. Dan zullen de volken optrekken naar Jeruzalem om te worden onderwezen in de wegen van de HEERE ¹².

Voor elk van deze verklaringen is er wel iets te zeggen, maar al deze interpretaties gaan voorbij aan één belangrijk Bijbels feit. De engel die met Daniël sprak, veronderstelde dat zijn gesprekspartner van “de uitgang van het woord” op de hoogte was, zodat de ziener (en de lezers van zijn profetie) op bepaalde tijdstippen bepaalde gebeurtenissen konden verwachten. In de toespraak van de engel was deze “uitgang” al genoemd:

“In het begin uwer smekingen is het woord uitgegaan, en ik ben gekomen, om u dat te kennen te geven... ” (Dan. 9:23, SV)

De verwijzing naar: “de uitgang des woords om te doen wederkeren en om Jeruzalem te herbouwen” (Dan. 9:25, SV) kan op niets anders terugslaan dan op de “uitgang” die in Dan. 9:23 was vermeld ¹³. Het gaat niet om een proclamatie van een Perzische koning of een bevel van God in een voor Daniël verre toekomst, maar om de uitgang waarover de engel had gesproken: het woord dat was uitgegaan toen Daniël begon te bidden en te smeken ¹⁴. In de Bijbel is vastgelegd op welk moment die uitgang plaatsvond. Het was: “in het eerste jaar van Darius, de zoon van Ahasveros, uit het zaad der Meden, die koning gemaakt was over het koninkrijk der Chaldeeën, in het eerste jaar van zijn regering” (Dan. 9:1-2). *Het tijdstip waarop de 70 weken aanvingen wordt in het tekstverband genoemd.*

Toen dit woord uitging, regeerde Cyrus nog samen met Darius, maar spoedig zou hij de alleenheerser worden over het Perzische rijk, en het decreet doen uitgaan dat in 2 Kron 36:23, Ezra 1:2-4 en Jes.44:28 is vastgelegd. Het woord van de HERE ging *eerder* uit, en was de *grondslag* voor dit latere mensenwoord. Israëls *God* nam het initiatief tot het herstel van Juda en Jeruzalem.

---

¹² Dit is de opvatting van M.B.Hammond, J.A.Hensen, M.Paasse, A.Pronk-Waterlander en O.Q.Sellers.

¹³ Het ligt voor de hand dat Dan. 9:25 verwijst naar Dan. 9:23. Maar merkwaardig genoeg is dit verband vrijwel nooit opgemerkt.

¹⁴ In het Bijbelboek Daniël komen zulke ogenschijnlijk onbepaalde aanduidingen vaker voor. Daniël kreeg bij voorbeeld te horen: “Gij zult rusten en opstaan tot uw bestemming aan het einde der dagen” (Dan. 12:13). Waaruit de meeste Bijbellezers concluderen: “Daniël zal opstaan aan het einde van de tijd”. In werkelijkheid gaat het om de 1335 dagen die in het voorafgaande vers waren genoemd (Dan. 12:12). Die dagen werden gerekend vanaf het staken van het dagelijks offer en het oprichten van de gruwel der verwoesting op de heilige plaats (Dan.12:11, vgl. Matth. 24:15).

Een hartstochtelijk pleidooi

Daniël had de heilige boeken geraadpleegd om te onderzoeken, wat daarin over de toekomst van zijn volk stond geschreven. Het was hem opgevallen dat de profeet Jeremia had voorspeld dat het verblijf in Babel 70 jaar zou duren (Dan. 9:2). In de rol van Jeremia wordt immers opgemerkt:

“Deze volken nu zullen de koning van Babel dienstbaar zijn *zeventig jaren*; maar na verloop van *zeventig jaren* zal Ik aan de koning van Babel en dit volk, luidt het woord des HEREN, hun ongerechtigheid bezoeken...” (Jer. 25:12-13).

“Want zo zegt de HERE: Neen, als voor Babel *zeventig jaren* voorbij zullen zijn, dan zal Ik naar u omzien en Mijn heilrijk woord aan u in vervulling doen gaan door u naar deze plaats terug te brengen” (Jer. 29:10).

Toen Daniël dit las, drong het tot hem door dat de aangekondigde termijn was verstreken. Maar er leek nog niets te gebeuren. Dus begon hij “te bidden en te smeken” (Dan. 9:3). Omdat hij de ernst van Israël's toestand beseftte, begon de profeet te vasten en bekleedde zich met een rouwgewaad (Dan. 9:3). Hij beleed zijn eigen zonden en de zonden van zijn volk, en hij erkende dat de HERE in Zijn recht stond toen Hij onheil over Israël deed komen (Dan. 9:4-15). Op grond van Gods belofte begon Daniël ook te pleiten. Hij bad:

“Here, mogen naar al uw gerechtigheid uw toorn en uw grimmigheid zich toch afwenden van uw stad Jeruzalem, uw heilige berg... Nu dan, hoor, o onze God, naar het gebed van uw knecht en naar zijn smeking en doe uw aangezicht lichten over uw verwoest heiligdom – om des Heren wil. Neig, mijn God, uw oor en hoor; open uw ogen en zie onze verwoestingen en de stad waarover uw naam is uitgeroepen; want niet op grond van onze gerechtigheden storten wij onze smeekbeden voor U uit, maar op grond van uw grote barmhartigheden. O Here, hoor! O Here, vergeef! O Here, merk op! Treed handelend op; toef niet om uws zelfs wil, mijn God, want uw naam is uitgeroepen over uw stad en over uw volk” (Dan. 9:16-19)

Gods “gerechtigheid” is volgens Dan. 9:16: het feit dat Hij zich aan Zijn gegeven woord houdt. Op dat woord kon de ziener zich beroepen. Omdat de HERE had aangekondigd dat de Babylonische ballingschap zeventig jaar zou duren, durfde hij te bidden: “O Here, treuzel niet!” U sprak over zeventig jaar. Dan moet U zich nu toch over Uw volk gaan ontfermen?

Terwijl Daniël nog bad, “ging er een woord uit” (Dan. 9:21,23) en werd de engel Gabriël naar hem toegestuurd, met een boodschap aangaande “zeventig zevens”. In de Bijbel wordt vermeld *waarom* de ballingschap 70 jaar moest duren. Omdat Israël zich niet aan de voorschriften betreffende het sabbatsjaar had gehouden, moest “het land zijn sabbatsjaren vergoed krijgen” (Lev. 26:34-35). Aangezien men 70 maal had verzuimd

om het land een jaar lang braak te laten liggen, had dit 70 jaar moeten rusten. “Al de dagen die het woest lag, heeft het gerust, om zeventig jaar vol te maken” (2 Kron. 35:21). Nu de 70 jaren van rust voorbij waren, was er een woord uitgegaan dat Israël mocht terugkeren en de stad Jeruzalem mocht worden herbouwd. Op de periode van 70 jaar ballingschap voor het volk (en 70 jaar sabbatsrust voor het land) zou er een periode van 70 “zevens” volgen. Binnen dat tijdvak van 490 jaar (plus tien jubeljaren) zou de HERE zeven doelen bereiken die Hij zich had gesteld¹⁵. Uit het gebed van Daniël en het antwoord van de engel blijkt, dat die “weken” *aansluiten* op de 70 jaren van de ballingschap.

Gebedsverhoring

De komst van de engel was een antwoord op het gebed van Daniël. Gabriël verscheen om de ziener “te onderrichten” en hem “een klaar inzicht te geven” (Dan. 9:22). Daniël had twee vragen gesteld en hij kreeg daarop twee (uitgebreide) antwoorden:

Vraag 1: Aangezien er in de rol van Jeremia was vastgelegd, dat de HERE na zeventig jaar naar het Joodse volk zou omzien en de ballingen uit Babel naar Jeruzalem zou doen terugkeren (Jer. 29:10), vroeg de profeet: “Laat uw toorn en uw grimmigheid zich toch afwenden van uw stad Jeruzalem... O Here, merk op! Treed handelend op!”. De “puinhopen van Jeruzalem” konden niet verwoest blijven liggen (Dan. 9:2).

Antwoord 1: Zodra de profeet begon te bidden, was er “een woord uitgegaan” (Dan. 9:23). Gabriël was gekomen om het hem mee te delen. Uit het Nieuwe Testament weten we dat deze engel “voor Gods aangezicht staat” (Lukas 1:19). Als een vooraanstaand lid van de hemelse hofhouding verneemt hij ieder woord van de Koning, en hij staat voortdurend klaar om elke opdracht uit te voeren. Het woord dat bij het begin van Daniëls gebed had geklonken, was niet uitgegaan van een aards hof maar van de troon van God in de hemel. Het was de afkondiging dat Jeruzalem mocht worden “hersteld en herbouwd” (Dan. 9:25).

Het spreekt vanzelf dat dit betrekking heeft op het herstel van de stad na de Babylonische ballingschap. Daniël had immers geweend over de puinhopen van Jeruzalem en hij had gepleit op Gods belofte dat er na zeventig jaar aan de verwoesting een einde zou komen (Dan. 9:2). Wie de profetie van de zeventig weken op een toekomstig herstel van Jeruzalem willen betrekken, scheuren de voorzegging los uit het tekstverband. Na precies *zeventig jaar* (Jer. 25:12-13 en 29:10) zou de HERE naar Zijn volk omzien. De Almachtige heeft zich aan die belofte gehouden door het woord op het aangekondigde tijdstip te doen uitgaan. Na “zeven zevens”, dat wil zeggen: na 50 jaar, zou de stad zijn herbouwd (Dan. 9:25). De zeventig *jaren* van de ballingschap zouden worden gevolgd door een periode van “zeventig *zevens*” (dus: 500 jaar) waarin de

---

¹⁵ Te weten: De zes doelen die in vers 24 worden genoemd, plus de herbouw van de stad Jeruzalem (vers 25).

Schepper bepaalde doelen zou bereiken. We mogen de zeventig weken niet losmaken van de zeventig jaren die eraan vooraf gingen.

Vraag 2: Daniël had de zonden van zichzelf en van zijn volk beleden. Israël had de HERE niet gehoorzaamd en Zijn verordeningen niet in praktijk gebracht. Toen de Eeuwigen waarschuwde door profeten hadden ze ook naar die profeten niet geluisterd (Dan. 9:5-6, 9-11). De ziener smeekte om vergeving van de zonden van zijn volk en om bedekking van hun tekortkomingen (Dan. 9:7-8, 11-14, 16-19). Hij pleitte op Gods "grote barmhartigheden" en hij vroeg "O, Here, vergeef!".

Antwoord 2: Op dit laatste verzoek antwoordde de engel: "Zeventig weken zijn bestemd over uw volk, en over uw heilige stad, om de overtreding te sluiten, en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht, en den profeet te verzegelen, en om de heiligheid der heiligheden te zalven" (Dan. 9:24, SV). Wanneer de stad was herbouwd zou de HERE nog andere doelen bereiken. Aan drie vormen van kwaad zou er een einde worden gemaakt, en drie goede dingen zouden er ontstaan. "Ongerechtigheid" (C) staat tegenover: "eeuwige gerechtigheid". "De zonden verzegelen" (B) komt overeen met: "gezicht en profeet verzegelen". En "een heiligheid der heiligheden zalven" (A) staat tegenover: "de overtreding sluiten".

	Kwaad	Wat er mee zou gebeuren
A.	De overtreding	Sluiten (eigenlijk: opsluiten)
B.	De zonden (of: de zonde)	Verzegelen (of: beëindigen, NBG: afsluiten)
C.	De ongerechtigheid	Verzoenen (eigenlijk: bedekken, Hebr. <i>kaphar</i>)
	Goed	Hoe het tot stand zou komen
C.	Eeuwige gerechtigheid	Aanbrengen (of: brengen)
B.	Gezicht en profeet	Verzegelen
A.	Een heilige der heiligen	Zalven

Al deze zaken zouden volgens het woord van de engel in de nabije toekomst hun beslag krijgen, want voor dit zesvoudig doel had de HERE "zeventig zevens afgescheiden". De vervulling mocht binnen een termijn van zeventig sabbatsjaren worden verwacht¹⁶. Dat wil zeggen: binnen 500 jaar, als de jubeljaren ook worden meegeteld.

¹⁶ Sommige christenen menen dat de hele periode van zeventig zevens door de genoemde heilsfeiten gekenmerkt zal worden. Omdat zo'n periode in de geschiedenis van Israël niet aanwijsbaar is, veronderstellen zij dat de vervulling van Gabriëls profetie zelfs nu nog in de toekomst ligt. Dat de overtreding *gedurende* zeventig maal zeven jaar gesloten, de zonde verzegeld en de ongerechtigheid bedekt zou zijn, wordt in Dan. 9:24 echter niet gezegd. De zeventig zevens waren afgescheiden *met het doel* om de overtreding te sluiten, de zonde te

Wanneer de 70 weken eindigden

Bij het aanbreken van het derde decennium van onze jaartelling waren er velen die de “verlossing” of de “ vertroosting” van Israël en van Jeruzalem verwachtten (Luk. 1:68, 2:25, 2:38 24:21). En toen de Here Jezus begon te prediken, zei Hij: “*De tijd is vervuld en het koninkrijk van God is nabij gekomen!*” (Mar. 1:15). Voor “de tijd is vervuld” staat in de oorspronkelijke tekst: “de tijd is vol geworden”, d.w.z. het tijdstip dat door God is vastgesteld is aangebroken. De apostel Paulus zou later schrijven, dat God Zijn Zoon heeft uitgezonden “toen *de volheid van de tijd was gekomen*” (Gal. 4:4).

Waarom verwachtten Simeon, Anna en de Emmaüsgangers dat God in hún dagen naar Israël zou omzien? En hoe wisten de Rabbi uit Nazareth en Zijn leerlingen, dat de aangekondigde periode (Gr. *chronos*) was verstreken (Gal. 4:4) en het tijdstip (Gr. *kairos*) dat God had genoemd (Mar. 1:15) was aangebroken? In de rol van Jesaja wordt over de vertroosting van Israël gesproken (zie b.v. Jes. 40:1, 49:13 en 52:9), maar geen tijdsaanduiding gegeven. In de wet van Mozes (Gen. 15:13), het boek Jeremia (Jer. 25:12, 29:10; Dan. 9:2) en het boek Daniël (Dan. 9:24-27, 12:11-13) worden er wel tijdsintervallen genoemd. Wanneer Israëlieten meenden dat God zich binnenkort over Zijn volk zou ontfermen, konden ze die verwachting alleen maar baseren op Dan. 9:25.

De engel Gabriël wordt in de Bijbel op vier plaatsen genoemd: twee maal in het boek Daniël (Dan. 8:16, 9:21) en twee maal in het evangelie van Lukas (Luk. 1:19, 1:26). *Dezelfde* engel die Daniël onderrichtte, verscheen honderden jaren later, om de geboorte van Johannes de dooper en van de Messias aan te kondigen (Luk. 1:11-19, 1:26). Een engel zei drie maal tegen Daniël, dat hij “zeer bemind” was (Dan. 9:23, 10:11, 10:19). De maagd Maria kreeg drie maal hetzelfde te horen: “Gegroet, begenadigde!”, “De Heer is met u!”, en: “U hebt genade bij God gevonden!” (Luk. 1:28-31).

Op grond van deze verbanden in de Bijbel ligt het voor de hand om het slot van de zeventig weken te zoeken in de evangeliën. *Het tijdstip waarop de 70 weken eindigden wordt in de Bijbel eveneens genoemd.*

* * * * *

---

verzegelen en de ongerechtigheid te bedekken. Binnen de genoemde termijn zou dat doel worden bereikt. Uit Dan. 9:27 blijkt, dat dit plaats vond in het midden van de zeventigste week.